

УДК 336.01

ДИСКУСІЙН ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Налукова Н. І., к. е. н., доцент кафедри
фінансів суб'єктів господарювання і страхування
Тернопільського національного економічного університету

В умовах динамічного, змінного і невизначеного навколишнього середовища ефективна діяльність господарюючих одиниць практично неможлива при стовідсотковому фінансуванні лише власними фінансовими ресурсами, та у більшості випадків економічно не вигідна, відповідно необхідною її складовою стають фінансові операції. Тому суб'єкти підприємництва можуть використовувати як позичені так і залучені фінансові ресурси. Так, у цьому випадку актуальності набувають питання формування фінансових доходів та проведення фінансових витрат, тобто здійснення фінансової діяльності.

Проведений аналіз наукової літератури дав змогу зробити висновок, що підприємництво є самостійною інноваційно-господарською діяльністю, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів з метою одержання прибутку. Суб'єктами, що здійснюють таку діяльність в Україні є підприємці, підприємства. Згідно норм діючого законодавства підприємства є самостійними суб'єктами господарювання, створені компетентними органами державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних або особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності [5, с. 38]. На основі цього робимо висновок, що, суб'єктами підприємництва є юридичні особи (підприємства) будь-якої форми власності та фізичні особи, що займаються самостійною, ініціативною, систематичною, на власний ризик виробничою, науково-дослідницькою, комерційною діяльністю, а також посередницькою

діяльністю (торгівлею) з метою одержання прибутку чи збільшення вартості капіталу.

Визначення сутнісних характеристик суб'єктів підприємництва буде незавершеним без конкретизації їхніх особливостей, до яких ми віднесли такі: це самостійні господарюючі одиниці, створені компетентним органом влади, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, фінансової та іншої господарської діяльності; ці одиниці мають самостійний баланс, рахунок у банку, печатку зі своїм найменуванням, знак для товарів і послуг; це організована форма продуктивної діяльності окремих громадян, підприємств, організацій, які відповідають вимогам економічної системи держави; це власники майна і наділені майном незалежні учасники господарських відносин різних форм власності й організаційно-правових форм, із властивою їм господарською компетенцією відповідно до функцій, які вони виконують у ринковій інфраструктурі, здатні нести майнову та фінансову відповідальність за зобов'язаннями у межах, передбачених суспільним господарським порядком та мають на меті отримання вигоди. У нашій державі суб'єктами підприємництва є: фізична особа – підприємець, мале підприємство, середнє підприємство, велике підприємство, група підприємств.

Дослідження теоретичних аспектів фінансової діяльності суб'єктів підприємництва як об'єктивного економічного процесу є початковим і досить важливим етапом удосконалення його практичних аспектів. Так, враховуючи розмаїття підходів до характеристики фінансової діяльності, виокремимо основні позиції згідно яких вітчизняна наука трактує дане поняття: 1) це діяльність суб'єкта господарювання, що реалізується шляхом використання відповідних форм і методів фінансового забезпечення функціонування підприємств для досягнення ними основної мети – отримання доходів [1, с. 25; 5, с. 19; 6, с. 6; 7, с. 19; 10, с. 15-16; 11, с. 16]; 2) це діяльність, пов'язана із організацією фінансів підприємства та здійснення

відповідно до цілей і завдань стратегії економічного розвитку господарюючого суб'єкта [2, с. 21]; 3) це особливий вид діяльності персоналу підприємства по формуванню та використанню фінансових ресурсів [11, с. 16]; 4) фінансову діяльність одночасно розглядають у таких аспектах: у вузькому та широкому значеннях. У вузькому значенні основний зміст фінансової діяльності полягає у фінансуванні підприємства. У широкому значенні під фінансовою діяльністю розуміють усі заходи, пов'язані з мобілізацією капіталу, його використанням, примноженням та поверненням [9, с. 16]; 5) це діяльність суб'єкта господарювання пов'язана з мобілізацією фінансових ресурсів, необхідних для виконання завдань, які поставив перед ним його засновник [4, с. 20].

Узагальнення теоретичних аспектів щодо фінансової діяльності суб'єктів підприємництва дало можливість зробити висновок, що єдиної думки стосовно трактування даного терміну не існує. Можна зазначити, що даному поняттю всі автори дають однакове за суттю визначення, хоча й дещо різне за формулюванням. В основному, науковці досліджують фінансову діяльність суб'єктів господарювання (поняття суб'єкти господарювання ширше ніж суб'єкти підприємництва) та визначають її як діяльність, що спрямована на забезпечення підприємства фінансовими ресурсами та отримання ним вигоди (доходу).

Що ж до нормативно-правових актів, то, відзначимо, що у П(С)БО фінансова діяльність - це діяльність, яка призводить до змін розміру та складу капіталу підприємства, який не є результатом операційної діяльності [8]. А згідно з положеннями Господарського кодексу України, фінансова діяльність включає грошове та інше фінансове посередництво, страхування, допоміжну діяльність у сфері фінансів і страхування [3, с. 168].

Підтримуючи вищевикладені положення зазначимо, що під фінансовою діяльністю суб'єктів підприємництва розуміємо діяльність, яка призводить до змін розміру та складу власного та залученого капіталу підприємства, який не є результатом операційної діяльності. Згідно наших

переконань фінансова діяльність підприємства спрямована на пошук і мобілізацію резервів збільшення доходів і недопущення втрат, на залучення капіталу із зовнішніх джерел на умовах більш вигідних, ніж середньоринкові. Вірною вважаємо позицію, що ефективна фінансова діяльність передбачає постійне прийняття фінансових рішень, що стосуються: достатніх обсягів фінансових ресурсів необхідних підприємству для поточної діяльності і в найближчій перспективі; структури джерел фінансових ресурсів; оптимального формування фінансових ресурсів та їх раціонального використання, з метою забезпечення високих результатів фінансово-господарської діяльності; своєчасного виконання фінансових зобов'язань перед державою, банками, іншими суб'єктами господарювання; заходів, необхідних для підтримки стабільного фінансового стану підприємства і зменшення наслідків фінансових ризиків; забезпечення інвестиційної діяльності підприємства.

Література

1. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств: навч. посіб. для самост. вивч. дисц. / Азаренкова Г. М., Журавель Т. М., Михайленко Р. М. - К. : Знання - Прес, 2004. – 291с.
2. Бердар М. М. Фінанси підприємств: [навч. посіб.] / Бердар М. М. - К. : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
3. Господарський кодекс України. Коментар основних положень / [упоряд. С. О.Теньков]. -К. : Літера ЛТД, 2006. – 240 с.
4. Зятковський І. В. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. / Зятковський І. В. - ЗУЕПУ. - КП, видавництво “Золоті литаври”, 2007. – 274 с.
5. Зятковський І. В. Фінанси підприємств: навч.посіб. / Зятковський І.В.-[2-ге вид. перероб.та доп.] - К.: 2003. – 364 с.
6. Любенко Н. М. Фінанси підприємств: [навч.посіб.] / Любенко Н. М.-К.: Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.
7. Партин Г. О. Фінанси підприємств: [навч.посіб.] / Партин Г. О., Загородній А. Г. - Львів: ЛБІ НБУ, 2003. – 265 с.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 “Звіт про рух грошових коштів”: Наказ Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. № 87. Джерело: <http://pro-u4ot.info/index.php?section=browse&CatID=92&ArtID=135>
9. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: [навч. посіб.] / Терещенко О. О. – К. : КНЕУ, 2003. – 554 с.
10. Фінанси підприємств: підручник / [Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. та ін.]; кер.авт.кол. і наук.ред. А. М. Поддєрьогін. – [5-ге вид., перероб і доп.] - К. : КНЕУ, 2005.- 546 с.
11. Фінансова діяльність підприємств: [навч. посіб.] / [Аранчій І. В., Чумак В. Д., Смолянська О. Ю. Черненко Л. В.] - К.: ВД “Професіонал”, 2004.-240 с.